

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการพิจารณาคดีแพ่งมีจุดเริ่มต้นโดยการยื่นฟ้องคดีหรือร้องขอต่อศาล และไปสิ้นสุดที่การวินิจฉัยชี้ขาดของศาลซึ่งในระหว่างนั้นอาจมีเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้กระบวนการพิจารณาต้องสิ้นสุดลงก่อนที่ศาลจะวินิจฉัยชี้ขาด ในช่วงระหว่างระยะเวลาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างคู่ความ ซึ่งเรียกว่า “ความสัมพันธ์ทางคดี” (li lien d'instance) ซึ่งเป็นคนละส่วนกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายซึ่งเป็นที่มาของคดี และความสัมพันธ์ทางคดีดังกล่าวยังก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่หรือภาระผูกพันระหว่างผู้พิพากษากับคู่ความและระหว่างคู่ความด้วยกันอีกด้วย เช่น คู่ความแต่ละฝ่ายมีสิทธิได้รับสำเนาเอกสารจากอีกฝ่ายหนึ่ง สิทธิในการต่อสู้คดี สิทธิในการโต้แย้งคัดค้าน สิทธิในการที่จะชี้แจงด้วยวาจา เป็นต้น ส่วนผู้พิพากษามีหน้าที่พิพากษาชี้ขาดปัญหาของคดี

เนื่องจากหลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งในระบบวิธีพิจารณา คือ การอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้แก่ประชาชนที่เข้ามาในกระบวนการพิจารณาซึ่งความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็แต่โดยการวินิจฉัยสั่งการที่ได้มาจากการรับฟังข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วนเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นความบกพร่องในการรับฟังข้อเท็จจริง หรือการรับฟังพยานหลักฐานที่ผิดพลาดซึ่งการปล่อยให้คำพิพากษาหรือคำสั่งที่เกิดจากการวินิจฉัยข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดนั้นยังมีผลบังคับอยู่ต่อไปโดยไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาให้ถูกต้องแล้วก็จะทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นจึงเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการพิจารณา เนื่องจากคู่ความอาจใช้สิทธิโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล เพื่อให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งที่แตกต่างออกไปซึ่งได้แก่ การอุทธรณ์ฎีกา การขอให้พิจารณาคดีใหม่ เป็นต้น

การขอพิจารณาใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือ การที่คู่ความที่แพ้คดีในศาลชั้นต้น เนื่องจากตนมิได้เข้ามาต่อสู้ในกระบวนการพิจารณาภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น จำเลยไม่ยื่นคำให้การแก้คดี หรือในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันนัดสืบพยานครั้งแรก เป็นต้น คู่ความดังกล่าวยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ โดยคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีแสดงให้ศาลเห็นว่าตนมิได้ตั้งใจขาดนัดยื่นคำให้การ หรือขาดนัดพิจารณา หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ทั้งนี้การขอให้พิจารณาใหม่อาจจะกระทำได้ในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นและภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ขาดนัดแพ้คดี การขอพิจารณาใหม่ภายใต้บทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาโดยขาดนัด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนี้มีขึ้นเพื่อแก้ไขกระบวนการพิจารณาของศาลที่

มุ่งดำเนินคดีโดยรวบรัด แต่มิใช่เป็นการขอให้พิจารณาใหม่ภายหลังจากที่คำพิพากษาของศาลแพ่งนั้นถึงที่สุด หรือเป็นที่ยุติแล้วดังเช่นการขอให้หรือฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาใหม่ หรือการขอพิจารณาคดีปกครองใหม่ ดังนั้นเมื่อคำพิพากษาในคดีแพ่งถึงที่สุดแล้วจะขอพิจารณาคดีใหม่ไม่ได้¹

จากการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับกรขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่ในระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของต่างประเทศแล้ว การขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่นั้นมีหลักเกณฑ์ในการขอพิจารณาคดีใหม่ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมันและฝรั่งเศส มีเหตุแห่งการขอพิจารณาคดีใหม่ที่แตกต่างกันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477 ของไทย เช่น การพบพยานหลักฐานใหม่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ยุติไปแล้ว อันมีผลต่อการพิพากษาใหม่หรือเมื่อปรากฏภายหลังจากมีคำพิพากษาศาลแล้วว่า ศาลได้มีคำพิพากษาไปโดยกลฉ้อฉลของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และคำพิพากษานั้นเป็นประโยชน์แก่คู่ความฝ่ายที่ฉ้อฉลนั้น และความชัดเจนในเรื่องระยะเวลาการร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่โดยอาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมจะเห็นได้ว่าเหตุแห่งการขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยมีความแตกต่างจากระบบกฎหมายของต่างประเทศ จึงเป็นปัญหาที่น่าสนใจที่ควรทำการศึกษาในรายละเอียดต่อไป นอกจากนี้ยังมีประเด็นปัญหาว่าการขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีหรือคำสั่งชี้ขาดคดีใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477 นั้นไม่เกิดการเยียวยา คู่ความในคดีอย่างเพียงพอ ซึ่งคู่ความต้องเสียหายแม้จะเป็นความเสียหายทางทรัพย์สินก็ตาม แต่ปัญหาดังกล่าวจะทำให้ขัดกับหลักความยุติธรรมที่ประชาชนควรได้รับ จึงเป็นปัญหาที่จะต้องทำการศึกษาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ในระบบกฎหมายทั้งของต่างประเทศ และรวมทั้งกฎหมายหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาใหม่กับการขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีปกครองใหม่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ของไทย เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางแก่การนำกฎหมายดังกล่าวไปใช้ในทางปฏิบัติ ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมต่อไป

¹ แก้วกานต์ ปิ่นแก้ว, “การขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีปกครองใหม่,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), น.21.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด และหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการขอพิจารณาคดีใหม่ในต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวคิดและหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการขอพิจารณาคดีใหม่ในประเทศไทย

1.2.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเกี่ยวกับการขอพิจารณาคดีใหม่ในต่างประเทศกับการขอศาลพิจารณาคดีใหม่ในประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 จะทำการศึกษาหลักเกณฑ์ทั่วไปของการขอพิจารณาคดีใหม่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมันและประเทศฝรั่งเศส ตามลำดับ

1.3.2 จะทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่นเพื่อค้นหาเหตุที่กฎหมายกำหนดให้มีการยื่นคำขอพิจารณาพิพากษาคดีใหม่ได้ ทั้งนี้เพื่อนำมาพิจารณาถึงความเหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไป

1.3.3 มุ่งศึกษากระบวนการขอพิจารณาคดีใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

การขอพิจารณาคดีใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477 ในปัจจุบันมีปัญหาในเรื่องหลักเกณฑ์การขอให้พิจารณาคดีขึ้นใหม่ที่มีเงื่อนไขในการขอพิจารณาคดีใหม่ให้สิทธิแก่คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีในศาลชั้นต้นที่มีได้เข้ามาต่อสู้ในกระบวนการพิจารณาตามที่ศาลกำหนดเท่านั้น ก่อให้เกิดปัญหาในทางพิจารณาวินิจฉัยคดีและเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการขอพิจารณาคดีใหม่เปรียบเทียบกับ การขอพิจารณาคดีใหม่ในต่างประเทศและตามกฎหมายอื่นจะทำให้สามารถกำหนดแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเหมาะสม และเป็นประโยชน์ในกระบวนการพิจารณาคดีแพ่ง อันเป็นการสร้างคามยุติธรรมให้แก่ประชาชนต่อไป

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือ จะเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความทางกฎหมาย และคำพิพากษาของศาลทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการขอพิจารณาคดีใหม่

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 ทำให้ทราบถึงแนวความคิดและหลักเกณฑ์ทั่วไปในการขอพิจารณาคดีใหม่ในต่างประเทศ

1.6.2 ทำให้ทราบถึงปัญหา และข้อบกพร่องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขอพิจารณาคดีใหม่เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและเพื่อประโยชน์ในกระบวนการพิจารณาคดีให้มีความชัดเจนและเหมาะสมต่อไป

1.6.3 ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขอพิจารณาคดีใหม่ในระบบกฎหมายต่างประเทศและการขอพิจารณาคดีใหม่ในไทย